YTTRANDE
20 mars 2013
Dnr. 6-31-12

Finansdepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande över betänkandet Vad är officiell statistik? (SOU 2012:83) (dnr Fi2012/4635)

SAMMANFATTNING

Konjunkturinstitutet

- instämmer i förslaget om att statsmakterna bör förtydliga vad som bör kännetecknа officiell statistik
- delar utredarens förslag om ökad transparens i avgiftssättning
- instämmer i utredarens bedömning angående bland annat nämnden för konsumentprisindex
- anser att frågor om myndigheters tillgång till mikrodata behöver utredas närmare.

ÖVERGRIPANDE BEDÖMNING AV STATISTIKSYSTEMETS FUNKTION

I betänkandets kapitel 6 diskuteras kortfattat olika fördelar och nackdelar med ett centraliserat respektive ett decentraliserat statistikansvar. En aspekt som inte diskuteras är de eventuella riskerna för att statsmakterna i ett decentraliserat system kan ledas att underskatta behov och medelstilldelning avseende sektorsövergripande statistikprodukter som är av stort samhällsintresse men saknar tydliga egna intressenter till exempel i form av myndigheter med sektorsansvar. Dessa statistikprodukter har, i ännu högre grad än andra statistikprodukter, en karaktär av kollektiv vara. Det vilar i dag på SCB att prioritera mellan ett ganska stort antal olika sådana stora och samhällsviktiga statistikområden och produkter, medan intresset av statistik på många betydligt snävare områden tas tillvara av myndigheter med fackansvar.

DEN OFFICIELLA STATISTIKENS INRIKTNING OCH OMFATTNING

Utredaren föreslår (avsnitt 7.2.3) att statsmakterna bör göra vissa allmänna uttalanden om vad som bör kännetecknа officiell statistik, i syfte att ge vägledning för de statistikansvariga myndigheternas bedömningar.

Konjunkturinstitutet instämmer i förslaget, eftersom det i dag inte alltid är uppenbart vilken statistik som ska ingå i den officiella statistiken och vilken statistik som inte ska göra det.

PRISSÄTTNING AV STATISTIK

Konjunkturinstitutet delar utredarens bedömning (avsnitt 9.3.3) att en ökad transparens i avgiftssättningen är önskvärd. Huvudregeln bör vara att användaren (köparen)

Konjunkturinstitutet, Box 3116, 103 62 Stockholm, Kungsgatan 12-14
Tel: 08-453 59 00, Fax: 08-453 59 80. ki@konj.se www.konj.se

ska kunna få en specifikation av SCB:s kalkylerade kostnader för att utföra ett uppdrag.

Konjunkturinstitutet konstaterar att utredaren inte behandlat alla olika fall av avgiftssättning (se diskussionen i avsnitt 9.3.1). En av de situationer som betänkandet inte diskuterar är när SCB till en annan myndighet lämnar ut redan bearbetade och sammanställda statistikuppgifter som finns tillgängliga för direkt uttag ur SCB:s databaser men som inte publicerats. I dessa fall kan det vara svårt för användaren att förstå principerna för vilken statistik som är fritt tillgänglig och vilken statistik som är avgiftsbelagd. Själva avgiftssättningen kan också vara svår att förstå i fall som dessa, där den marginella arbetsinsatsen för själva uttaget är liten, om inte en fullständig avgiftskalkyl görs tillgänglig för användaren. I fall som dessa föreligger knappast några konkurrensrelaterade skäl för sekretess avseende kostnader och avgiftssättning.

NÄMNDEN FÖR KONSUMENTPRISINDEX

Utredaren föreslår (avsnitt 14.5.1) att nämnderna för konsumentprisindex (där en av ledamöterna utses efter förslag av Konjunkturinstitutet) och byggnadsindex inte längre ska vara beslutande utan vara rådgivande, samt att regeringen inte ska utse någon ledamot. Skälen är bland annat att SCB:s självständiga ställning inte ska kunna ifrågasättas.

Konjunkturinstitutet instämmer i utredarens bedömning.

MYNDIGHETERS TILLGÅNG TILL MIKRODATA

På flera ställen i betänkandet diskuteras olika aspekter på förutsättningarna för användarna att arbeta med mikrodata. I avsnitt 9.1.1 diskuterar utredaren att tillgänglighetsproblemen är störst för de användare som har behov av att själva bearbeta mikrodata men att dessa frågor faller utanför utredningens direktiv. I avsnitt 9.3.1 nämns att forskare är missnöjda med kostnaderna för tillgång till mikrodata. I avsnitt 9.6.2 konstaterar utredaren att frågan om myndigheters tillgång till mikrodata inte bör hanteras inom ramen för den aktuella utredningen.

Det faktum att dessa frågor kommit upp i många av utredarens kontakter med intressenter och användare, men att frågorna av olika skäl inte har bedömts höra hemma inom utredningen, talar enligt Konjunkturinstitutets mening starkt för att de juridiska och ekonomiska förutsättningarna för myndigheters tillgång till mikrodata behöver utredas närmare. Detta gäller inte minst tillgången för myndigheter med tillfälliga eller permanenta uppgifter av utvärderings- eller effektanalyskaraktär. I enstaka fall (IFAU) har frågorna lösts genom särskild lagstiftning. För övriga myndigheter innebär dock de ekonomiska och juridiska svårigheterna förknippade med mikrodatatillgång att myndigheterna har svårt att lösa de uppgifter regeringen ålagt dem. Konjunkturinstitutet är en av de myndigheter som med tiden har fått fler och fler uppdrag från regeringen som förutsätter tillgång till mikrodata, exempelvis för att bedöma effekter av ekonomisk politik eller göra miljöekonomiska analyser, men det är ofta svårt för myndigheten att fullgöra uppdragen på grund av bristande tillgång till mikrodata.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Mats Dillén. Föredragande har varit Joakim Skalin.

Mats Dillén

Joakim Skalin